

U-jazdowski

05/07–31/10/2019

Ogród Miejski Jazdów

Dbaj o wodę i kąp się z przyjaciółmi

Miejskie mokradła – bagna, jeziora, rzeki; fontanny i oczka wodne, struktura podziemnych cieków – rur kanalizacyjnych, wód gruntowych – tworzą pole tematyczne tegorocznego Ogrodu Miejskiego Jazdów. Wodna geografia i geologia miasta stanowią nieustanną inspirację dla architektury i sztuki, ale też dla praktyk wspólnotowych (tytułowe hasło „kąp się z przyjaciółmi”). Woda to bardzo pojemna metafora społeczna – płyn, który łączy, kształtuje i pobudza miejską tkankę. Mimo to „metaboliczny związek między ciałem człowieka i miastem w dużej mierze pozostaje niewidoczny” – mówi urbanista Matthew Gandy¹. „Jego istnienie uświadamiamy sobie dopiero w sytuacjach kryzysowych, gdy dochodzi do jakiejś awarii, zakłócenia systemu albo skażenia”. Mieszkańcy wielkich miast fizycznie i mentalnie oddzieleni są od źródeł wody, doświadczając jej obiegu najczęściej w zaciszu domowej łazienki.

A wystarczy spojrzeć na geologiczny krajobraz Jazdowa, by sobie uzmysłwić, że jest to dzieło wodnych żywiołów: najpierw osuwającego się lądolodu skandynawskiego, a potem działań erozyjnych Prawisły. Z powodu obecności nieprzepuszczalnych warstw ilów pliocenskich gromadzą się tu wody gruntowe, co sprzyja powstawaniu u podnóża skarpy licznych wysięków wodnych i źródeł. Niegdyś występowały one w tym miejscu obficie, służąc jako wodopoje i źródła publiczne. Hydrologiczne walory okolicy podkreśliły XVII-wieczne założenia urbanistyczne i architektoniczne. Powstał Kanał Piaseczyński oraz wodne akwenty Łazienek Królewskich.

CENTRALA w swoich projektach wychodzi od struktury geologiczno-przyrodniczej, postrzegając architekturę jako funkcjonalne uzupełnienie krajobrazu czy wręcz amplifikację natury, przy czym komfort użytkownika nie gra tu pierwszoplanowej roli.

Najnowsza realizacja Małgorzaty Kuciewicz i Simone'a De Iacobis – *Klaser mokradeł* – jest wizją Warszawy dbającej o tereny wilgotne, rozpoczynającą się od przywrócenia słownika „bagiennych” pojęć. Autorzy chcą wskazać widzom inną perspektywę, być może złagodzić upiorną aurę skrajzeń z obranymi tematami, a przede wszystkim wskazać na walory istnienia miejskich mokradeł.

Z kolei duet Héléne Soulier – architektka krajobrazu, twórczyni ogrodów conceptualnych – oraz Ewa Rudnicka – rozwijająca ideę Architektury Czynnej – proponują prototyp dla zagospodarowania parku wokół Zamku Ujazdowskiego z użyciem wodnych sadzawek. Landartowa kompozycja zatytułowana *Dystopia* to przyjemna i poetycka przestrzeń relaksu, ale też niepokojąca wizja planety, która umiera, zasypywana plastikiem. Mówiąc o kondycji wody, zaburzeniach jej cyrkulacji, topniejących lodowcach, wysychających jeziorach i rzekach, a jednocześnie zbierających się falach powodziowych – trudno wypierać świadomość Końca. Przywołując komunał – woda to życie – wyznacza jego początek na Ziemi, ale patrząc na coraz bardziej zanieczyszczone morza i oceany – niestety też jego schylek. Dlatego za sprawą wspomnianych prac artystyczno-architektonicznych, a także przy okazji wypraw, spacerów i warsztatów chcemy mówić o tym, jak istotna jest dbałość o wodę.

Jest to ostatnia edycja projektu Ogród Miejski Jazdów, podczas którego wspólnie z artystami, architektami, botanikami, sportowcami, aktywistami i naszymi instytucjonalnymi sąsiadami ćwiczyliśmy różne sposoby na ożywienie terenu wokół Zamku Ujazdowskiego. W kolejnych latach będziemy nadal pracować z plastycznym potencjałem tego terenu, ale już w innym formacie. Podsumowaniem dotychczasowych odsłon będzie książka, która ukaże się w 2020 roku.

Edukacja

⟨Smykowizje⟩

cykl warsztatów dla rodzin z dziećmi w wieku 0–5 lat
soboty, 10:00 i 11:00
wstęp płatny
zbiórka w holu głównym

20/07

27/07

17/08

24/08

07/09

19/10

⟨Smykowizje – oprowadzania w nosidelkach⟩

cykl oprowadzań dla rodzin z dziećmi w wieku 0–5 lat
środy, 13:00
wstęp w cenie biletu na wystawę
zbiórka w holu głównym

07/08

⟨Jak smakuje sztuka?⟩

cykl warsztatów dla rodzin z dziećmi w wieku 5–10 lat
soboty, 12:00
wstęp płatny
zbiórka w holu głównym

27/07

07/09

⟨Sztuka nie zna wieku⟩

cykl spotkań dla dorosłych
środy, 12:00
wstęp wolny
zbiórka w holu głównym

10/07

11/09

⟨Sztuka z perspektywy...⟩

cykl bezpłatnych oprowadzań
czwartki, 18:00
wstęp wolny
zbiórka w holu głównym

25/07

08/08

⟨Nauczyciel w Centrum⟩

cykl oprowadzań z nauczycielami
wstęp wolny
rezerwacje i informacje
edukacja@u-jazdowski.pl

⟨Kreatywna szkoła⟩

warsztaty dla grup zorganizowanych
wstęp płatny
rezerwacje i informacje
edukacja@u-jazdowski.pl

CENTRALA (Małgorzata Kuciewicz, Simone De Iacobis)

Klaser mokradeł

obiekt

współpraca

Centrum Ochrony Mokradeł

Klaser mokradeł to mokry diagram warszawskich terenów wilgotnych wykonany przy użyciu naturalnych gąbek. Składają się na niego łągi, jezierzyska, źródlika, wysięki, wywierzyska, tereny półmokre, tereny podmokłe, rozlewiska, uroczyska, torfowiska, turzycowiska, trzciniowiska, szuwarowiska, pałkowiska, sitowiska, pokrzywiska, wiklinowiska, ziołorośla, osuchy, mady, marsze, mszary, mechowiska, moczary, moczyla, bagna, olsy, błota, dawne tereny zalewowe, obszary okresowo zalewane, trzęsawiska, topieliska, gleby namyte, gleby mażące się, tereny grząskie, ziemie rozmokłe. W ten sposób CENTRALA przypomina bogate słownictwo, które niegdyś było używane przez mieszkańców terenów nadwodnych. Odbudowa pojęć, których znaczenia się zatężyły, to także wstęp do wizji Warszawy nawodnionej, o zrekonstruowanych terenach wilgotnych, dostosowanych do ekstremów pogodowych oraz naturalnych okresów obfitości wody. To kolejny już projekt CENTRALI (po projekcie rewitalizacji terenów sportowych *Warszawianki* i *Amplifikacji natury* w Polskim Pawilonie na Biennale Architektury w Wenecji w 2018 roku), w którym podejmuje ona kwestię cyrkulacji wody jako istotnego elementu tworzenia architektury i planów urbanistycznych.

Umieszczony w dawnym zbiorniku wodnym Szpitala Ujazdowskiego diagram pozwoli widzom na nawigację po warszawskich mokradłach, także podczas wspólnych wypraw z przyrodnikami z Centrum Ochrony Mokradeł. Jednocześnie jest to miły w dotyku obiekt artystyczny.

Héléne Soulier i Ewa Rudnicka

Dystopia

ogrodowa kompozycja przestrzenna

Między drzewami rozlewa się ciemna plama, porośnięta nietypową dla tego miejsca roślinnością. Niecki wodne tworzą kształt wyglądający jak draśnienie olbrzymim pazurem, które ujawniło podziemne źródła, pęknięte rury albo ukryty w ziemi kolejny element wodnej infrastruktury funkcjonującego tu niegdyś Szpitala Ujazdowskiego. Prawdopodobnie na terenie parku przed zamkiem oprócz wojennych zgłiszczy zakopanych jest jeszcze parę zabytkowych cystern i studni. Niewykluczone, że jedna z nich znajduje się dokładnie pod landartową instalacją.

Dystopia to nastrojowy ogród wodny, ale też niepokojąca wizja planety, która umiera, zasypywana plastikiem. To rodzaj współczesnego gabinetu osobliwości – nawiązując do tego dryfującego po wodzie „bąbła”, gdzie skatalogowane zostały od-ludzkie skamieliny, zanieczyszczenia wody oraz grzyby – najszybciej adaptujące się do zmian klimatycznych organizmy. „Jesteśmy encyklopedystami kolejnego stulecia i dokonujemy inwentaryzacji otaczającej nas rzeczywistości, aby ją zrozumieć. [...] Te rzeczy są i mówią o wodzie naszego świata, wodzie naszego ciała, żywej wodzie i martwej wodzie, pozostałościach cywilizacji, które przepuszczają wodę” – dodają architektki.

Dystopia to jednocześnie przestrzeń bardzo funkcjonalna i, paradoksalnie, zapraszająca do spędzania przyjemnie czasu w parku. Jest to kolejny wypracowany podczas warsztatów w 2016 roku prototyp zagospodarowania otoczenia *U-jazdowskiego* wykorzystujący atrakcyjność wody w przestrzeni publicznej.

Wycieczki i spacer

Spacer po bagnach

W granicach miasta w stanie zasługującym na objęcie ochroną prawną przetrwały tereny zalewowe w międzywalu Wisły, część starorzeczy (jak Jezioro Czerniakowskie na Mokotowie czy ciąg jezior w dzielnicy Wilanów), pozostałości mokradeł w Powsinie, Powsinku, pod Skarpą Ursynowską i w Zakolu Wawerskim, a także źródłone torfowiska w bezodpływowych zagłębieniach na Równinie Wołomińskiej (m.in. Bagno Jacka, Zielony Ług, Biały Ług). Wspólnie z dr. hab. Wiktorem Kotowskim i Adamem Snopkiem – przyrodnikami z Centrum Ochrony Mokradeł – zapraszamy na wycieczki krajoznawcze, podczas których przybliżą nam oni piękno, specyfikę i kluczową dla ekosystemu rolę warszawskich bagien i mokradeł.

niedziele, 10:00

28/07

18/08

13/10

miejsce zbiórki
Zamek Ujazdowski
ul. Jazdów 2

wstęp wolny

bez zapisów

Zwiedzanie Filtrów

Zaprojektowana przez Williama Lindleya Stacja Filtrów jest prawdopodobnie ostatnim tego typu XIX-wiecznym zakładem w Europie: niemal w całości zachowana, doskonale utrzymana i działająca nieprzerwanie od 1886 r. Wspólnie z naszym partnerem, Miejskim Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji, zapraszamy do zwiedzania: w programie wycieczki m.in. muzeum wodociągów i kanalizacji, wieża ciśnienia, najstarszy filtr powolny z 1886 roku, zakład filtrów pospiesznych z lat 30. XX wieku.

wtorek, 10:00–11:30
i 11:00–12:30

15/09

miejsce zbiórki
Zakład SUW Filtry
ul. Koszykowa 81

wstęp bezpłatny

obowiązują zapisy

ogrod_jazdow@u-jazdowski.pl

Hydrografia i urbanistyka Osi Stanisławowskiej

Podczas spaceru z CENTRALĄ przyjrzymy się Osi Stanisławowskiej w kontekście jej uwarunkowań hydrologicznych i hydrograficznych. Podążymy od Zamku Ujazdowskiego wzdłuż Kanału Piaseczyńskiego aż do biofiltru na Wiśle.

niedziela, 12:00

29/09

miejsce zbiórki
Zamek Ujazdowski
ul. Jazdów 2

wstęp wolny

bez zapisów

¹ Zob. *Płynne konstelacje. Rozmawiają: Matthew Gandy, Anna Ptak, CENTRALA*, [w:] *Amplifikacja natury. Wyobraźnia planetarna architektury w epoce antropocenu*, red. Anna Ptak, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2018, s. 87.

Artyści

Héléne Soulier
i Ewa Rudnicka
oraz CENTRALA
(Małgorzata Kuciewicz
i Simone De Iacobis)

Kuratorka

Anna Czaban
Koordynacja
Joanna Saran
Maria Sapeta
Projekt graficzny
Studio Bękarty

Centrum Sztuki Współczesnej
Zamek Ujazdowski
Jazdów 2, Warszawa
www.u-jazdowski.pl

Institucja finansowana przez

Partnerzy

Wsparcie

Partnerzy medialni

Urban wetlands – swamps, lakes, rivers; fountains and ponds, as well as the structure of underground watercourses with drainage pipes, and groundwater – combine into the thematic focus of this year's Jazdów Municipal Garden. The water geography and geology of the city are a constant inspiration for architecture and art, but also for communal activity, hence our rallying cry 'Bathe with Friends!' Water is a broad social metaphor; it is the liquid that binds, shapes and lubricates the urban fabric. Nevertheless, as the urban planner Matthew Gandy notes, 'the metabolic relationship between the body and city remains largely hidden. We become aware of it only in crisis, when there is a failure, disruption or contamination'.¹ In a plumbed city, the private and public realms are also separated, and they meet only in the intimate space of a standardised modern bathroom.

But it is enough to take a glance at the geological landscape of Jazdów to realise that it was created by elemental waters: first the collapsing Scandinavian ice sheet and later, the erosive impact of the PraWisła, the precursor of the Vistula River. Due to the presence of the impermeable layers of the Pliocene clay deposits, groundwater accumulates here, causing the formation of numerous water exudates and springs at the foot of the slope. Once abundant, they served as watering holes and public spas. The 17th-century urban and architectural designs emphasised the area's hydrological merits. The Piaseczyński Canal and the water bodies of the Royal Łazienki Park came into being.

In their designs, the CENTRALA team take the area's geological and natural structure as their point of departure, viewing architecture as a functional complement to the landscape or indeed an enhancement of nature; the user-friendly aspect is a less important consideration.

The latest project by Małgorzata Kuciewicz and Simon De Iacobis – *The Wetland Album* – is a vision of Warsaw that takes care of its wetlands, starting with bringing back the profusion of often archaic names for wetlands that have fallen into disuse. The authors want to give the viewers a different perspective, playing down the often spooky associations that remote watery wastelands had of old, and above all to demonstrate the merits of urban wetlands.

¹ M. Gandy talking to Anna Ptak and CENTRALA; *Liquid Constellations*, in: *Amplifying Nature. The Planetary Imagination of Architecture in the Anthropocene*, ed. Anna Ptak, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warsaw 2018, p. 87.

U-jazdowski

05/07–31/10/2019

Jazdów City Garden

Care about Water and Bathe with Friends

In turn, the duo of Héléne Soulier – a landscape architect who designs conceptual gardens, and Ewa Rudnicka – who is expanding the idea of Active Architecture, have put forward a blueprint for the development of the park around the Ujazdowski Castle incorporating the ponds. The land art composition entitled *Dystopia* provides a pleasant and poetic space for relaxation, but is also a disturbing vision of a planet that is dying, buried under plastic.

On considering the state of water, the disruptions to its circulation, the melting glaciers, the rivers and lakes drying up, yet with flood levels rising at the same time, it is difficult to appease the sense that the End is Nigh. Water made life on Earth possible – yet, considering the state of today's polluted seas and oceans, it may also bring about its demise. The art and architectural works, excursions, walks and workshops that combine into City Garden Jazdów are focused on the importance of taking care of water.

This is the final edition of the project. We have teamed up with artists, architects, sportspeople, green activists and our institutional neighbours to experiment with different ways of reviving the surroundings of Ujazdowski Castle. In the years to come we will continue to explore the artistic potential of the location but in a different format. The various editions of the project to date will be the subject of a book to be published in 2020.

Education

<Smykowizje>

A workshop for families with children aged 0–5 (in Polish)
Saturdays, 10 a.m. and 11 a.m.
Admission by ticket only
Participants meet in the foyer

20/07

27/07

17/08

24/08

07/09

19/10

<Smykowizje – Guided Tours in Baby Carriers>

Guided tours for families with children aged 0–5 (in Polish)
Wednesdays, 1 p.m.
Admission fee included in the ticket
Participants meet in the foyer

07/08

<How Does Art Taste?>

A workshop for families with children aged 0–5 (in Polish)
Saturdays, 12 noon
Admission by ticket only
Participants meet in the foyer

27/07

07/09

<Art Knows No Age>

A series of get-togethers for adults (in Polish)
Wednesdays, 12 noon
Admission free
Participants meet in the foyer

10/07

11/09

<Art Viewpoints>

Guided tours in Polish
Thursdays, 6 p.m.
Admission free
Participants meet in the foyer

25/07

08/08

<Teacher in the Centre>

Guided tours with teachers (in Polish)
Admission free
Information at edukacja@u-jazdowski.pl

<Creative School>

Workshops for organised groups
Admission by ticket only
Information and pre-booking at edukacja@u-jazdowski.pl

Accompanying events

National Conference of OSSA, the Association of Polish Students of Architecture

More information on the programme ossa.com.pl

13–22/07

STORE Warsaw Summer School

More information on the programme www.storeprojects.org/#/event-628

12–25/08

Artists

Héléne Soulier
Ewa Rudnicka
and Centrala
(Małgorzata Kuciewicz
and Simone De Iacobis)

Curator

Anna Czaban

Co-ordination

Joanna Saran
Maria Sapeta

Graphic design

Studio Bękarty

Translation

Anda MacBride

Proofreading

Nick Faulkner

Ujazdowski Castle
Centre for Contemporary Art
Jazdów 2, Warsaw
www.u-jazdowski.pl

Institution is financed by

Partners

Support

Media partners

CENTRALA (Małgorzata Kuciewicz, Simone De Iacobis)

The Wetland Album

object

Collaboration

Wetlands Preservation Centre

The Wetland Album is a wet diagram of the Warsaw swamps, envisioned through the use of natural sponges. It consists of riparian woodlands, lake-lands, springs, sources, karst springs, semi-drylands, wetlands, floodplains, magical wetlands, peat bogs, inland sedges, reed beds, bullrush beds, nettlebanks, polders, willowbanks, herb beds, wet woodlands, diluvial soils, marshes, mosslands, moors, swamps, mudflats, seasonally aquatic and seasonally terrestrial lands, loam soils, silt plains, fossil floodplains, quagmires, fens, morasses, sloughs, broads and backwaters. As is apparent from the above, CENTRALA aims to preserve the rich wet-land vocabulary that was once in common usage amongst the inhabitants of these waterlogged environments.

The reintroduction of these rarely heard specialist terminologies, many of which now elude us in their original definitions, offers an opportunity to envision a re-wetted Warsaw, comprising reconstructed wetland-scapes that have the capacity to absorb increasingly common weather extremes and periods of water abundance. *The Wetland Album* is the latest project from Centrala (whose project for the revitalisation of the Warszawianka sports grounds, *Amplifying Nature*, was chosen as the Polish pavilion exhibition at the Venice Biennale of Architecture in 2018), in which the group addresses the issue of water circulation as a vital phenomenon of both architecture and urban planning.

The diagram, located in the former water reservoir of the Ujazdowski Hospital, will allow viewers to navigate the Warsaw wetlands, in addition to being included in group tours led by natural scientists from the Wetlands Preservation Centre. The diagram also happens to be a tactile artistic object that welcomes touch.

Héléne Soulier and Ewa Rudnicka

Dystopia

Garden Spatial Composition

A splash of darker colour can be seen between the trees – the stretch is overgrown with unusual vegetation. The water basins form a shape that makes it look as if the earth has been scratched by a huge claw – revealing underground springs, cracked pipes or, hidden in the ground, yet another element of the water infrastructure of the Ujazdowski Hospital that once occupied the site. It is likely that, in addition to the ruins from the war, there are also some historic cisterns and wells buried in the park in front of the castle. One of them could even be precisely under a land art installation.

Dystopia is an ambient water garden, but also a disturbing vision of a planet that is dying, buried under plastic. It is a modern cabinet of curiosities, as hinted at by the 'bubbles' floating on the water – these contain an inventory of human-generated fossils, water pollution and fungi, the organisms that are quickest to adapt to climate change. 'We are the encyclopaedists of yet another century, taking an inventory of surrounding reality in order to understand it. [...] These things do exist and tell the story of the water in our world, the water of our body, *living water* and *dead water*, the remnants of civilisations that let water through,' the architects add.

Dystopia is a space that is both highly functional and, paradoxically, inspires pleasant leisure time in the park. Developed during the workshops in 2016, this is another prototype for the development of U-jazdowski's surroundings, putting into play the attractiveness of water features in public spaces.

Excursions and Walks

Walk through the swamps

Within the city limits, and in a condition that merits legal protection, there are still surviving flood meadows and some oxbow lakes within the Vistula embankments (such as Lake Czerniakowskie in Mokotów, or the sequence of lakes in the Wilanów district). As well as these, there are remaining traces of wetlands in Powsin, Powsinek, underneath Skarpa Ursynowska and in Zakole Wawerskie, as well as mid-forest peatbogs in waterlogged depressions on the Wolomin Plain (including Jacek Marsh, Zielony Ług, Biały Ług). Together with Wiktor Kotowski, and Adam Snoppek – naturalists from the Wetlands Conservation Centre – we would like to invite you on sightseeing tours, during which they will reveal to you the beauty of the Warsaw marshes, their unique character and the key role they have in the Warsaw ecosystem.

Sundays, 10:00

28/07

18/08

13/10

Admission free

pre-book is not necessary

Meeting point

Ujazdowski Castle

ul. Jazdów 2

Visiting the Filter Station

The Filter Station, designed by William Lindley, is probably the last of this type of 19th-century construction in Europe: almost entirely preserved, perfectly maintained and in operation since 1886. Together with our partner, the Municipal Water and Sewerage Company, we invite you to pay a visit. The programme of the tour includes the museum of water supply and sewage systems, the water tower, the oldest slow filter, dating back to 1886, as well as the fast filter plant from the 1930s.

Tuesday, 10:00–11:30

and 11:00–12:30

15/09

Admission free

It is necessary to pre-book

the visit on

ogrod_jazdow@u-jazdowski.pl

Meeting point

Zakład SUW Filtry

ul. Koszykowa 81

Hydrography and Urban Planning of Stanisławowska Axis

While taking a walk with CENTRALA, we will take a closer look at the Stanisławowska Axis in the context of its hydrological and hydrographic conditions. We will follow the route from Ujazdowski Castle, along the Piaseczyński Canal to the biofilter on the Vistula River.

Sunday, 12 noon

29/09

Admission free

pre-book is not necessary

Meeting point

Ujazdowski Castle

ul. Jazdów 2